

POŚWIADCZAĆ (165) *vb impf*

poświadczać (111), **poświadszać** (53), [**poświaczać**], poświadczać *a.* poświadszać (1); poświadczać *PatKaz I, FalZioł* (6), *SeklKat, MurzHist, GliczKsiąż, KrowObr* (5), *Leop* (3), *BibRadz, BielKron* (2), *Mącz* (9), *KuczbKat, WujJud, WujJudConf, BudNT* (3), *CzechRozm, ModrzBaz* (4), *StryjKron* (4), *NiemObr* (14), *WerGość* (3), *WerKaz* (2), *WujNT* (9), *SarnStat*; poświadszać *KromRozm III* (6), *LubPs* (4), *LeovPrzep, Górndworz, RejPosRozpr* (2), *RejPosWstaw* (3), *Phil*; poświadczać : poświadszać *KromRozm II* (1:6), *RejAp* (3:5), *RejPos* (27:21), *RejZwierc* (6:3).

o oraz drugie a jasne; -świąd- (125), -świad- (28); -świad- *BibRadz, KuczbKat, CzechRozm, WerGość* (3); -świąd- : -świad- *Leop* (1:1), *RejAp* (7:1), *Mącz* (3:6), *RejPos* (43:5), *ModrzBaz* (3:1), *NiemObr* (8:6), *WerKaz* (1:1), *WujNT* (8:1).

inf poświadczać (20). $\diamond$ *praes 1 sg* poświadczaam (6). $\diamond$ *3 sg* poświadczaam (88). $\diamond$ *1 pl* poświadczaam (1). $\diamond$ *2 pl* poświadczaam (1). $\diamond$ *3 pl* poświadczaam (38). $\diamond$ *praet 3 sg m* poświadczaam (2). $\diamond$ *3 pl m pers* poświadczaam (3). $\diamond$ *con 1 sg m* bym poświadczaam (1). $\diamond$ *2 pl m pers* byście poświadczaam (1). $\diamond$ *3 pl m pers* by poświadczaam (1). $\diamond$ *part praes act* poświadczaam (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII(XVIII) w.

Stwierdzać, że coś jest właśnie takie, jak wcześniej była mowa, że jest tożsame z czymś, prawdziwe; potwierdzać, dowodzić; testari Mącz, PolAnt, Modrz; attestari Mącz, Cn; adseverare, confirmare, indicare, testificari Mącz; contestari, testimonium dare a. prohibere a. reddere Vulg; adstipulare, approbare voce, subscribere Cn [w tym: z podmiotem osobowym (120), nieosobowym (42)] (165) :

a. Bezpośrednio: mówiąc lub pisząc (159) : Serapio mówi zaktorim Diaforides poświadcza/ Mocz przy tego zioła ielt zagrzewająca *FalZioł I* 124b; *Mącz* 128c, 390b, 452b, c.

poświadczać czego [w tym: tego(ż) (50), czego (30)] (96): FalZioł I 15c, 32b, 137b, V 9; *KromRozm II* g3, m2, p4, x2; *KromRozm III* G2v, I, I3, M4v; *GliczKsiąż* A3v; Yáko on łam tego Bołkyemi vfty łwemi poświadczać raczy/ mówiąc *LubPs* H3, L2v; *KrowObr* 194v, 202v, 231v; *Leop Luc* 4/22, *Act* 22/5; Kfiązę wálze Zygmunt niebołzczyk dzyerzał dárem á nie wiecznością ty zamki przerzeczone/ iákoż y lift iego thego poświadcza. *BielKron* 390v; *RejAp* 38v, 42v, 166, 191v; *RejPos* 21, 33, 88, 88v, 171 (19); *RejPosWiecz*² 95; *KuczbKat* 35; *RejZwierc* 9v, 11v, 69, 256; *WujJud* 168v; *RejPosWstaw* 21 v [2 r.]; Czego y Dániel Prorok Boży poświadcza/ y rzecz łámá okázuię *ModrzBaz* 105v, 53; *StryjKron* 71, 462 [2 r.], 612; Rádzę tedy y vpominam/ áby X.K. tey iego rady byftrey nie poświadczał/ ále rączey z tego łtrofowali/ y nápomináli *NiemObr* 20, 32, 72, 81, 88, 96 (14); wiedząc to zápewne/ czego Mędrzec poświadcza/ iż żywot náłz niepomiernym iadłem y pićiem bywa vmnieyłzon. *WerGość* 263, 244; *WerKaz* 293, 299; *Phil* B3; *WujNT* 299; *SarnStat* 1128. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym, Z połączeniem.

poświadczać co [w tym: to (8), co (2)] (11): PatKaz II 67v; co y Páweł S. pośwyadłła do żydow piłłac. *KromRozm II* 1; *KromRozm III* P3; iż nie tylko áby ie [imię boże] poznać ábo ie poświadczać mieli/ ále kędy iedno mogą zátłumić/ tu ie zátłumiáią *RejPos* 288, 189v; *WujJudConf* 197v. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym, Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym.

poświadczać komu [= temu, kto twierdzi] (10): Serapio mówi j mełue iemu poświadcza. FalZioł I 63b; Toć yełt łowo Boże/ ktore yáko też Ezáiyáłz Dawidowi pośwyadłła/ trwa ná wyeki *KromRozm*

II b2v, p4; I wy im też tego łami poświadztacie KrowObr 194v; Leop Luc 4/22, Act 22/5; CzechRozm 32; NiemObr 133, 156; WujNT 159.

poświadczac komu [= czytelnikowi, słuchaczowi] (25): MurzHist P; Leop Rom 10/2; á bez niego nigdy fie nic nie sftáło/ ták iáko nam tego wftyki pífmá pofwiafzáią [!]. RejAp 42v, 38v, 190; Iáko y Dáwid [...] nadobnie nam tego pofwidczá ku pociefze náfzey RejPos 214, 21, 165, 170v, 189v, 190 (14); RejPosRozpr c4; RejPosWstaw 21v, [41³]v; WerKaz 299; WujNT Rom 8/16, s. 550.

poświadczac kim, czym [= powołując się na kogoś, na coś] (3): Mqcz 452c; Król Zygmunt wyznawa, którym łpofobem ieft nábyta Prułka ziemiá, y wybáwioná od Krzyzaków: á iz tego plecámi fwémi Polacy popiérali, czego tenze Król y Kroyniká łamych Prułaków poświadczá. SarnStat 1128. Cf »pismy poświadszác«.

poświadczac o kim, o czym (16): Czego y Yan fwięty pofwiafzá w XIII. káp. o Kryftufie. LubPs L2v; Ták iáko nam o tym y pífmá pofwidczáią/ y pewniechmy iuz tego y oczymá náfzymi wielekroć dofwidczyli. RejPos 190v, 210v, 256, 276v, 317. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym, Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia dalszego.

cum inf być [w tym: czym (1), jakie (1)] (2): SeklKat Fv; Drudzy záfię [...] w dni Páńłkie łchodzą fie ku łpráwam fwiętych/ [...] wiele też prawdą być pofwiafzáią RejPosRozpr c4.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: tego(ż) (15), to (3), o tym (2); iż(e) (31), zaimek pytajmy (2)] (33): MurzHist P; Leop Rom 10/2, RejAp 38, 57, 150, 190; Iáko ono o tym y łam pofwidczáć raczył: Iż kto da czáfzę wody komu w imię moje/ nie zginie zapłátá iego. RejPos [308]v, 165, 192, 204, 215, 218 (14); RejPosRozpr c4; Ale iákíe też pomłty zá to bráli/ to iuz tam hiłtorie o tym pofwidczáią. RejZwierc 77v, 1v, 11, 97, 156v; RejPosWstaw [41³]v; á iego mu te⁸⁰ świádkowie pofwidczáią/ że wyłzedł od Bogá/ á iz go też Oćiec połłá. CzechRozm 32; Y Mędrzec poświadczá/ iż wino á białęgłowki/ mądre łudzi w błázny odmieniáią. WerGość 243; WujNT 16, Rom 8/16, s. 550.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia dalszego w zdaniu nadrzędnym [zawsze: o kim; w tym z zapowiednikiem: to (2); iż] (6): Ano píłmo pofwiafzá o oney Annie prorokiniey/ która byłá przy ofiárowániu Páná náfzego/ iż záwždy byłá modłác fie w kołciele RejPos 134, 170v, 234, 277 [2 r.], 341v.

Z połączeniem przytoczenia ze zdaniem dopełnieniowym [tego, iż] (1): ták iáko thego łam Kryftus Pan vłty fwymi pofwiafzá y Ianá w XV. káp. Iż wy ieftełcie czyłci á ochędożeni dla łłow á powiełci they/ ktoram ia opowiedzýł wam. LubPs V2v.

Z przytoczeniem [w tym: tymi słowy (1)] (5): FalZioł I 124b; RejPos 276v; RejPosWiecz² 95; Czego nam poświadczá y Sálomon temi łłowy: Towáryłz nierządnych á nieczyłtych niewiałft vtráci máiętność WerKaz 299; Nádto zakon y prorocy poświadczáią Pánu Chriłtułowi: y święci po łmierci mogá fię żywym pokázowác. WujNT 159.

W połączeniach tautologicznych typu: „poświadczac mówiac” (28), „poświadczajác mowić” (3), „mowiac poświadczac” (1), „mowić poświadczajác” (1) (33): PatKaz II 67v; KromRozm II 1, m2, p4, x2; KromRozm III G2v; LubPs H3; RejAp 38v; Gdzie tego y Ieremiałz pofwiafzá mówiac: Iż [...] RejPos 33; Iáko y Páweł s. mocnie pofwiafzáiąc tego pífze: Iż [...] RejPos 293, 88v, 210v, 214, 231v, 256, 313v, 331; WujJudConf 197v; RejPosWstaw 21v; ktoremu poświadczáiąc rzekł. BudNT Act 13/22;

ModrzBaz 53; *StryjKron* 462; cze⁸⁰ y w liściech fwoich poświadcza/ piżąc/ Iż [...] *NiemObr* 96, 72, 81, 88, 120, 131, 147; *WerGość* 244; *WerKaz* 293; Tegoż poświadcza Hieronym S. opifuiać żywot Ianá S. w te fłowá. *WujNT* 299, *Act* 24/9.

Fraza: »(tak) jako poświadcza« (48): *PatKaz II* 67v; Ale iż ci wflyłcy trzey/ to tylko zebráli/ yáko fye z piłmá ich okázuye/ á Eufebius poŵwyadcza/ co Kryřtus trzeczyego roku kazánya fwego řprawował *KromRozm II* d2, b2v; *KromRozm III* B5; *LubPs* V2v; *KrowObr* 202v; *Leop Act/* 22/5; *BielKron* 391; á náuká ich á fłowá ich burzą y wyciężá wfzytek fwiát/ ták iáko piłmo poŵwiadcza/ iż nie tylko mocy ziemskie/ ále y forty piekielne nic nie mogą przeciwo niey *RejAp* 57, 42v, 150, 166, 191v; *RejPos* 21, 88, 171, 175, 190 (29); *RejZwierc* 69, 156; *RejPosWstaw* 21v [2 r.]; Gdyż to być niemoże (iáko y Pan Chriřtus poświadcza) áby iágody z ciernia/ ábo z oftu figi zbierać miano. *ModrzBaz* 53v; *StryjKron* 612.

Zwroty: »imieniem bożym poświadczać« = *przysięgać, kląć się na Boga* (1): Yako czy grzeřzą/ ktorzy ymięniem bożim poŵwiatczaią złe řprawy/ rzeczy/ albo kupie byc dobre *SeklKat* Fv.

»jawnie, jáśnie poświadczać« [*w tym: jawnie a jáśnie* (1)] (5:2): Drugie mamy obaczáć/ iáko nam tego Anyeli iáwnie poŵwiadřziáią *RejPos* 21; Gdzie tego y řam nam o řobyie iáńnie poŵwiadřzić raczy/ mowiáć ták do nas przez Ezáiařá Proroká *RejPos* 256, 165, 333, 341v; *RejZwierc* 11.

»mocnie(-o) poświadczać« (6): *RejAp* 190; Thák iáko nam thego y Páweł Apořtoł fwięty mocnie poŵwiadřzić raczy: Iż nam iuż ná ořtáteczny raz okázáć fie raczył w Synu řwoim *RejPos* 294, 293; *RejZwierc* 9v, 11v, 256.

»nieomyłnie poświadszać« (1): czego y Cherubin Seráphin y wfzytek czbor niebiełki wfřawicźnie wołáiąc á wyznáwáiąc nieomyłnie nam poŵwiadřziáią. *RejAp* 38v.

»pismy poświadszać« (1): *RejPos* 301v cf »podpiráć a poświadszać«.

»poświadczać prawdzie« (1): ia ná to rodziłem fię/ y na to przyřzedłem ná řwiát/ ábym poświadczał prawdzie [*ut tester veritatis*]. *BudNT Ioann* 18/37.

Szeregi: »podpiráć a poświadszać« (1): Iáko to tu tego y řamże Piotr fwięty piłmy dawnemi Prorockiemi/ podpiráć á poŵwiadřzić raczy. *RejPos* 301v.

»poświadczać a potwierdzać« (1): Attestor, Wzywam ná řwiádectwo poświadczam á potwierdzam kim. *Mqcz* 452c.

»poświadczać albo na řwiádectwo przywodzić« (1): Saepe testificor, Iáko częřtokroć poświadczam/ áłbo ná řwiádectwo przywodzię *Mqcz* 452b.

»poświadszać i ukazować« (1): A ná koniec y ony włáłne dekreťá ich thedy ie nam poŵwiadřziáią y vkázuią *RejPos* 189v.

»poświadczać i wyznawać« (1): iáko tego nędznego człowieká był ná tey zyemi pořřánowić raczył/ [...] to iuż táł piłmá y hiřtorie/ kto czytał/ řzyroko o tym poŵwiadřziáią y wyznáwáią. *RejZwierc* 1v.

W przen (5) :

Zwrot: »usty poświadczać« (5): *LubPs* H3, V2v; Thák iáko tego řam Pan Kryřtus wfřy řwoiemi poŵwiadřzić raczy. *RejPos* 88, 215; ktorzykolwiek wiárá żywá/ weń wierzą/ y wfřy řwymi Piotrowego wyznáńia poświadcžaią *NiemObr* 32.

Przen [komu] (4) : gdy im wfřpołek řumńienie ich poŵwiadcza *WujNT Rom* 2/15, *Rom* 9/1.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: tego (1)] (2): LubPs I4; Toż [= sumnienie] mi też poświadcza/ żem tu nie bez słuźnych przyczyn nie odmienił. BudNT przedm d4.

α. *W trakcie dialogu: przyznawać rację, przytakiwać (2) :*

poświadczać komu (1): Cypryan fye ożywa: Ráwan mu poświadcza *LeovPrzepSamb* b4.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Orationi alterius subservire, Poświadczać co kto mówi. *Mącz* 389a.

β. *Być potwierdzeniem, dowodem; testimonio esse Cn [w tym: czego (5)] (6) : BielKron 264v; Res ipsa indicat, Sáma rzecz tego poświadcza. Mącz 174b; [Y nędzne beśtijki/ czego oprócz Phifikow experientia fáma poświadcza/ zwierzchności fwoie ízanować vmieią. ArtHom C3; StryjPoczqt 55].*

poświadczać komu (1): A ták wśzytki te rzeczy/ mnie tego poświadcziá/ że władza iednego człowieká bárziew iest podług przyrodzenia/ niż władza ábo pośpolítwá/ ábo s pośpolítwá wybranych. *Górndworz Gg.*

poświadczać czym (1): Consentit vultus cum oratione, Zgadza fie twarz álbo poświadcza tego twarz mową co vftá mówią. *Mącz* 383b.

Ze zdaniem dopełnieniowym [zawsze z zapowiednikiem: tego; że (1), zaimek pytajny (1), zaimek względný (1)] (3): Mącz 383b; Górndworz Gg; ktory [upór] iáko iest ízkodliwy dobrem rádam/ przez wśzytek čás żywotá/ ná woynách też iáko iest niebezpieczny/ wiele przykładów tego poświadcza. ModrzBaz 114v.

[Zwrot: »jawnie poświadczać«: rozmyślanie też śmierci káżdemu znas potrzebne/ á náder potrzebne fię nayduie. [...] Philosophia Duchowna [...] tego iáwnie poświadcza to mocno vkázuie. ArtHom A2.]

[Szereg: »poświadczać, ukazować«: ArtHom A2 cf Zwrot.]

αα. *praw. O dokumencie: mieć wartość dowodową (1) :*

Szereg: »mocy nie mieć ani poświadczać« (1): yfz ten mlyn ktory opifzal nye wrofzdzelný mayentnoćzy ktori on vwałza Moczy ten opifz nycz nyema any poľzwiath(cza). *ZapKóscier 1585/54v.*

b. *Pośrednio: czynem, w praktyce [czym] (6) :* gdy Bog ípołu poświadczał známiony/ y cudámi/ y rozlicznymi mocámi/ y wdzielánim Duchá świętego według woley fwoiey. *WujNT Hebr 2/4.*

poświadczać czego (5): GliczKsiąż A3v; Ale tho iest Biskup prawdziwy/ kthorego pomázał Duch Święty prawdziwą náuką Ewánieliey świętey/ [...] Ktory náukę prawdziwą przepowieda/ y íam oney náuki prawdziwey żywotem dobrym y świętym poświattza. KrowObr 126v, 52; BibRadz II 34d marg; RejPos 199.

poświadczać komu (1): Co Ligurgus íwá iedną íprawą czyfcie nam thego wśzytkiego poprówia y poświadcza. *GliczKsiąż A3v.*

Zwroty: »czyście, jawnie poświadczać« (1:1): GliczKsiąż A3v; Okázuie ten cud kthorym iáwnie Boítwá íwego poświadcza BibRadz II 34d marg.

»sprawą, skutkiem poświadczać« [szyk zmienny] (2:1): GliczKsiąż A3v; Ieflibyście ták ludzi vtzyli/ á przyładek żadnych do tey náuki nieprzydawáli/ y nieuymowáli/ íkutkiem tey náuki poświadtzáli. KrowObr 52; A wśzákoż winnichmy powinności íwey poświadczić cnotliwemi íprawámi fwoiemi RejPos 199.

Synonimy: dowodzić, podpierać, potwierdzać, ukazować.

Formacje współrdzenne cf ŚWIADCZYĆ.

Cf **POŚWIADCZAJĄCY, POŚWIADCZAN, POŚWIADCZANIE**

RS